C. G. N. David

I Anledning af

Moses og Jesus

1813

Et Par Ord

i Anledning af

Forerindringen til Moses og Jesus

af

D. Nathandavid.

(Amicus Socrates, amicus Plato, sed magis amica veritas).

(Sælges til Bedste for de Fattige).

Kiøbenhavn. 1813.
Trykt hos Andreas Seidelin,
Store Kannikestræde No. 46.

Kiære J—!

Den saa længe omtalte Oversættelse af Moses og Jesus er i disse Dage udkommen. Jeg takker Dig meget for Dine mig hidsendte Bemærkninger over selve Bogen, og skal til Gjengjeld søge at tilfredsstille din Videlyst, hvad Anledningen til Oversæltelsen og Forerindringen angaaer. Oversætteren erklærer strax i Begyndelsen af sin Forerindring, at det ikke er Had imod Jøderne, med hvem han aldrig har havt noget at skifte, som har bevæget ham til dette Skrifts Oversættelse, ja han bevidner til Slutningen, at han kan give de Jøder, med hvilke han saavel i sin private som Embeds Stilling har handlet, et for-

deelagtigt Vidnedsbyrd om deres Redelighed. Dette sidste staaer dog i Modsigelse med den Tvivl, hvoraf Pag. 22 saa umiskjendeligen bærer Præget. Han erklærer endvidere, at det ei heller er Vindesyge, som er Skyld i Oversættelsen. Det kunde aldrig falde noget Menneske, som har Ærbødighed for Videnskaberne, ind, at troe, at Thomas Thaarup eller nogen anden ærekiær Mand vilde holde sin Kløgt, sit Viid, ja ei engang sin Spot tilfals.

Han paastaaer, at det er Kjærlighed til Sandhed, der har bevæget ham til dette Arbeide.

Sandhed bør siges, bør høres til enhver Tid. – Enhver kan feile, men hvad man efter sin Overbeviisning troer, at være sandt, det er Pligt at sige. Men Sandheden gaaer aaben frem, den taler lige til Hjertet, og bruger ingen hæse Udraab, som kun skulle bedøve Øret. Sandhed fortier intet, selv ikke det, som kan bestride den. Bærer Forerindringen, thi kun om denne taler jeg, overalt Sandhedens Præg? Hvorfore har Oversætteren udeladt det af de franske Decreter, som tale for Jøderne? Søger en Mand

Sandhed i poetiske Billeder? Taler en Mand, hvem det ene er om Sandheden at gjøre, naar han fremfører de groveste Beskyldninger, saaledes: "Ere nu Jøderne forbundne til at antage disse Rabbiner-Affindigheder og menneskefiendske Grundsætninger? Dette synes deres Rabbiner at paastaae." Pag. XII. Dømmer han paa en blot Formodning? Han veed, at den mosaiske Religion ikke bestaaer i rabbanittiske Fortolkninger over Loven, thi hvad har givet dem Lovskraft?!

Bruger den Mand, som vil forkynde Sandhed, slige Udtryk, som: "forudsat, at de (rabbanittiske Drømme og menneskefiendske Grundsætninger) findes saaledes i deres Skrifter, som jeg af Oversættelsen har erfaret dem." Pag. LIX.

Og han har øst af en Grattenauers Skamskrifter, mod hvem der er skrevet saa meget. Har af alt dette slet intet været hans Opmærksomhed værdigt, og hvorfor fortier han det da?

Side VI. hvor de groveste Beskyldninger mod Jøderne fremføres, taler han i saare precaire Udtryk f. Ex. hvilket synes klart af føl-

gende. Jeg havde ønsket at Thaarup havde citeret det Sted, hvorfra han har hentet denne Beskyldning, thi saa kunde Enhver overtyde sig om, hvormegen Tillid den fortiener.

Hvad Udeladelserne og enkelte Steders Omarbeidelse betræffer, da er det en Ting, som han maa forsvare for Forfatteren, kun maa jeg sige Dig, at jeg ikke finder de Grunde, som have bevæget ham, til at udelade Buchholz's Forslag om Jødepigers politiske Ægteforbindelser med de Christne, som et Middel til at opnaae den tilsigtede Identification, for tilstrækkelige. Det kan ikke være Thaarup gandske ubekjendt, at, jeg tør sige, næsten alle danske Jøder, hvis Kaar nogenledes tillod dem det, have ladet deres Døttre undervise i christne Pigeskoler eller af christne Privat-Lærere. Hvorfore da paastaae, at deres Forstand er ganske udyrket? Have Jøderne ikke endog for deres Almuebørn en Skole, hvor de sikkerligen ikke blive opdragne i Fordomme? Og endeligen vil nogen Mand, hvem sine Børns Vel ligger paa Hjertet, ægte et Fruentimmer af hvilkensomhelst Religion, naar hun er inddrukken af dens mørke religiøse Fordomme!?

Du har i dit sidste Brev spurgt mig, hvad jeg troede, der var Skyld i, at denne Bog just nu er bleven oversat paa dansk.

Der har bestandig existeret Religionshad. Det bragte Hus paa Baalet, for det maatte Millioners Blod rinde i Tydskland, Frankerige, Engelland; for det have mine Troesforvandte i Aarhundreder udstaaet blodige Forfølgelser. Had avler Fordom. Vi ere let tilbøielige, til at troe det Onde, som bliver os forebragt, om den, vi hade.

Vi leve i en Tid, da alle trykkes, da alle, saa at sige, trænge sig paa hverandre; enhver vil skyde Skylden fra sig, hvad Under, at han skyder den over paa den, som han hader. Læg hertil, hvorofte Jøden er bleven brugt til et Skalkeskjul, hvorunder den Christne kunde skiule sine egne Nederdrægtigheder. Jeg tilstaaer ogsaa, at den Handels og Skakkrer Aand, som i de seenere Aar har indtrængt sig i alle Classer, har lagt Hindringer i Veien for den almindelige Udbredelse af Oplysning og Cultur hos Jøderne, en Aand, som de senere Decennier mærkeligen begyndte at quæle. Hvad med Føie kan siges om

enkelte, det anvendes paa en heel Classe Mennesker, fordi de hades tilhobe. Der ere saa mange, som kun synes store, fordi der atter ere andre, som staae under dem; derfore see de helst disse nedbøiede i Støvet, paa det at deres Høihed bedre kan falde i Øinene. Der ere saa mange, som føle hos sig selv, at de intet ere, og maae laane deres Værd af udvortes Glimmer og Pragt. Dagens Tone er Forfængelighed og Overdaadighed. Israeliterne her ere ikke mindre befængte af denne; men paa dem skuer Avind med sine nidske Øine, thi den almindelige Mand vil see den lide, som han hader, og saaledes oppustes et Had, som Tiden og Oplysningen burde have kjølet.

Heri vil du finde Anledning til, hvorfore Mange ønskede dette Skrift imod Jøderne oversat. Thomas Thaarup kan have fundet meget deri, som stemmede overeens med hans Overbeviisning, han kan have troet, at dette Skrift kunde bidrage til en mindelig Jødernes Identification, og dette maae have bestemt ham, til at paatage sig dette Arbeide. Det kan have været Sandheds=Kjærlighed, som gav ham Pen=

nen i Haanden, men jeg frygter for, at Fordomme, og deraf igjen et villigt Ørefor de Bagvaskelser, som Hadet har udspredt om Jøderne, uden at undersøge disses sande Kilde, ofte have styret hans Haand.

Forfatteren siger i Begyndelsen af sit Skrift, at det har været hans Hensigt, at dæmpe Lidenskaber, som vare Jødernes Fordærv, og som aldrig have geraadet de Christne til Ære. Oversætteren kan ikke have havt den modsatte Hensigt. Han siger, at han fremlægger Bogen, for et oplyst og upartiskt Publikums Domstoel. Sandeligen, Publikum maatte være meget oplyst, dersom det kunde vedblive at være upartiskt. Lidenskaberne er et Krudt, hvori kun en eneste Gnist behøver at falde, for at disse skulle blusse op. Mod Lidenskaber stride Lidenskaber. De rase blindt, de anfalde Enhver, og Enhver troer sig nødsaget at forsvare sig. Hvo kan da i denne almindelige Kamp blive upartisk? og naar Nogen, med et roeligt Øie blot vil betragte de stridende Parter, og endogsaa af det inhumane kun søger at uddrage det Sande og Gode, vil man da troe, at han er upartisk, naar

han hører til et af Partierne? Den Uforstandige lader saa gjerne sit indbildte Vid spille, men dette indskrænker sig til Fornærmelser og Forhaanelser, som han troer ustraffet at kunne fremføre mod Jøder, forbi der imod dem er sagt meget, som kun roeligen skulde betragtes og bedømmes.

Thaarup paastaaer i sin Forerindring, at det kommer an paa at bevise, at de nuværende Jøder forkaste Mosaismens særegne religiøse Grundsætninger, og at de ikke læres og foredrages mere. Jeg synes, at det havde været hans Pligt, naar han vil vise Jødernes Skadelighed som Statsborgere, at bevise, at den nærværende Slægt antager disse Grundsætninger, og at de ere farlige for Staten.

Jeg besidder ikke Kundskaber nok i Religionens hellige Skatte, for at giendrive enhver Beskyldning saaledes, at endog den, som er indtagen mod Sagen, maae skue Sandheden tydelig og klar, dersom han ellers vil see den. Dog skulde jeg efter Evne have gjort dette, hvis jeg ikke vidste, at andre Mænd, som ere dette Arbeide mere voxent end jeg, allerede tænke derpaa.

Indtil den Tid maae du oppebie de grundige Beviser saavel mod selve Bogens som Forerindringens urigtige Anskuelser af Sagen og falske Beskyldninger. Jeg har kun villet gjøre dig opmærksom paa Forerindringen, og bede dig, ikke at lade dig forlede af de Stentor Skrig, som Partierne udstøde, og som maaskee ogsaa ere trængte til dine Øren, men vente til alt er sagt for og imod Sagen, og da bedømme den roeligen.

Thaarup vil have beviist, at Jøderne ikke nu tænke sig Gud, som en National-Gud, som udelukkende elsker den jødiske Nation. Det Beviis, han har fremført for det modsatte er vaklende, og blot grundet i en enkelt Mands Tale, i Udtryk, som, dersom de virkeligen indeholde et saadant Beviis, staae i aabenbar Modsigelse med hvad denne Mand offentligen har erklæret. Buchholz gaaer videre; han siger: at det er denne Troe, som gjør Jøden til Jøde. Man kalde da Mosaismens Bekiendere for hvad man vil, men jeg kan ikke blot giøre Rede for min egen Troe, men jeg tør endog paastaae, at den jødiske Religion saaledes som den nu læres og foredrages, ikke

kan opvække denne Idee om en National-Gud. Jeg har ikke fundet den nogensteds; tvertimod jeg anseer Kjærlighed til mine Medmennesker, som min Religions første Bud.

Den nye Cathechismus for Jøderne, som er færdig og snart maaskee vil see Lyset, vil indeholde det kraftigste og uomstødeligste Beviis herfor.

Forjættelsen om et Verdensherredom, som Thaarup ogsaa vil have beviist, at Jøderne nu ikke troe paa, var et politisk Baand, som skulde sammenknytte dem; det maae som alt det politiske i Moses's Lovgivning nøie skilles fra det religiøse.

Det kunde have været et Vehikel for dem som Nation til at giøre store Foretagender; men da de for Aartusinde ophørte at være Nation, da de nu, som en Menighed, ere indlemmede blandt andre Statsborgere, saa maatte og de Ideer, som vare afhængige af deres National-Existence, bukke under og forsvinde; og kan de end som et Phantom blusse op hos en eller anden, der drømmer sig ind i svundne Aarhundreder, kunne disse Ideer derfor siges, at være farlige for Staten?

Det paaligger Thaarup som Pligt grundigen at bevise, at Jøderne i Følge deres Religion er fritaget for Opfyldelsen af almindelige moralske Pligter mod Christne. En saadan Fritagelse indeholder deres Religion ikke, den kan ikke bestaae med Mosaismen. Jeg gientager hvad jeg allerede eengang har sagt; dersom jeg ikke vidste, at alle disse Beskyldninger af andre ere drøftede, og nu paa nye grundigen vilde vorde gjennemgaaede og afbeviste, jeg skulde ikke have opholdt mig ved blot Raisonnement, men sat Grund mod Grund.

Men gjennemgaae selv med et upartiskt Øje de Kilder, hvorfra han har hentet sine Beskyldninger. Kan du end finde dem alle, saa siig: fortjene de Tillid? Skal man af Behandlingen mod en enkelt Apostat, slutte sig til den hele Religions Bekjenderes Agtelse for Christendommen? Apostaten i og for sig selv fortjener ingen Agtelse, thi han har beviist, at det ikke var Overbeviisning, som gjorde ham til Proselyt.

Thaarup vil endvidere have beviist, at Jøderne i Kultur staae ved Siden af andre oplyste Statsborgere. Taler han her om Jøder

overhovedet, saa ønsker jeg først, at han vil bevise, at der er gjort saa meget for deres Oplysning, som for de øvrige Statsborgeres. Taler han blot om de danske Jøder, da kan Thaarup ikke være saa ubillig, at ville nægte, at der ere danske jødiske Videnskabsmænd, Konstnere og Haandværkere, som endogsaa staae i et rimeligt Forhold til deres Folkemængde i dette Land. Jøderne kunne ikke siges her, at have villet unddrage sig for at fremme Statens Vel ved at oprette Fabriker og udbrede Industrien. I Statens Forsvar have de deeltaget, skjøndt dette ikke stedse endog i Farens Stund har været dem tilladt, i Statens Forsvar maae de deeltage.

Vil Thaarup, at de Laster, som besmitted vore første Stamfædre skulle falde tilbage paa hele Stammen, da maa han selv, saavelsom enhver god Christen, ogsaa taalmodigen bære sin Deel, thi ingen vil vel nægte, at vi alle, Christne og Jøder, ere udgangne fra den selv samme Slægt.

Naar Thaarup siger, at en døbt Jøde hades, ja endog forbandes af den ægte Israelit,

saa kan jeg ikke undlade at gjøre det Spørgsmaal, hvad forstaaer Thaarup ved en ægte Israelit? Den skjæggede, i enhver Henseende uoplyste, af de Christne forhaanede Jøde! hvorfore kalde ham den ægte? Umueligen kan Thaarup ønske, at Jøderne skulle være saaledes. Eller maaskee fordi han oftest besøger Synagogen? Vilde jeg kalde nogen en ægte Christen, fordi jeg saae ham 2 Gange hver Søndag gaae i Kirken, naar han talede og handlede mod sin Religions første Grundsætninger? — Eller har Thaarup ligefrem beviist, at den jødiske Religion tillader sine Tilhængere et sligt Had? Hvorfore da bedømme et heelt Religionssamfund efter de Udtryk, som kun den meest ukultiverede tør vove at tillade sig!?!

Thaarup har i denne Forerindring ladet noget af de franske Dekreter angaaende Jødedommet aftrykke. Jeg kan ligesaalidet nøie bestemme hvad Hensigt den franske Keiser havde ved Sammenkaldelsen af det store Sanhedrin, som Aarsagerne, hvorfore det vidtløftige des angaaende har faaet Plads i denne Forerindring. Dekreterne

ere imidlertid ikke leverede hele, som jeg allerede een Gang har sagt dig.

Thaarup angiver derpaa de Data, hvorpaa Beskyldningen om Spaniens og Polens Ødelæggelse af Jøderne, skulle grunde sig. Disses historiske Sandhed vil jeg ikke bestride; kun troer jeg, at man har Uret, naar man paastaaer, at Jøderne i Polen vare rige, og naar man af et Par enkelte Exempler vil bedømme alle samme Religions Bekjendere. Jeg vil blot her bede dig, som een af Skriftets upartiske Læsere, at du lægger Mærke til, paa hvilken Tid disse Forfølgelser skete, og hvilke Jøder, der havde paadraget sig dem. Barbariet hvilede tungt over Europa, ingen Oplysningens Straale havde fortrængt Vankundighedens Mørke. Jøderne vare høist ukultiverede, hvortil endog deres Omgang med de ligesaa raae Nationer bidrog. Skrækkelige Fordomme bedøvede Forstanden, lukkede Hjertet. Religionsanthipathie troede overalt at see Udaad og Nedrighed, og fordobblede Hadet. Nu opstod Inquisitionen, som Fanatismens og Overtroens værdige Haandlanger. Den skulde berige sig og

den christne Kirke. Maaden hvorpaa og Middelet hvorved dette opnaaedes, var ligegyldigt, naar Religionen havde laant sit hellige Navn dertil. — Lidenskaberne rasede tøilesløse, paa den ene Side Magt og Undertrykkelse, paa den anden Side Had og List, som hine nødvendigen maatte opvække hos det physisk svagere Partie. Saaledes opstode de blodige Forfølgelser, som, at jeg skal bruge Buchholzes Ord, aldrig have geraadet de Christne til nogen Ære.

Af disse Data troer Thaarup at kunne uddrage den Slutning, at i den Stat, hvor Pengevæsenet er i Jødernes Hænder, synker dens Velstand i samme Grad som hines stiger. Jeg kan ikke billige denne Conclusion, thi jeg antager, at om end de Laster, for hvilke saavel Forfatteren som Oversætteren beskylder Jøderne, virkeligen have fundet Sted i den Grad, som de paastaae, og derfore bidraget til hine Rigers Ulykke, Grunden til dem maae søges i den ringe Grad af Cultur, som Jøderne dengang besad, og i det Forhold, de dengang stode i til de Christne,

men ingenlunde i deres Religions-Grundsætninger.

At den mosaiske Religion indeholder slige farlige Grundsætninger, det har hverken Thaarup eller Buchholz, omendskjøndt de derpaa bygge deres hele System, tilstrækkeligen beviist; at den ikke gjør det, det vil, haaber jeg, snart ligge tydeligt og klart for dine Øine. Men ligesaalidt kan jeg billige, at man vil anklage Thaarup for, at han har villet, at man skulde gjøre nogen speciel Anvendelse af denne hans Slutning i Almindelighed; han vilde da have tabt Opretholdelse af Enighed blandt Statens Borgere, som i dette Øieblik er saa vigtig, og som maa bestaae med den tilsigtede Identification, af Sigte.

Det gjør mig ondt, at Thaarup har miskjendt Phaedons og die Morgenstundens udødelige Forfatter, men det smerter mig endnu mere, at høre ham paastaae, at han maa ansee enhver Jødes liberale Tænkemaade for saare precair, saalænge denne ikke offentligen har frasagt sig alle rabbanittiske Drømme, og menneskefjendske

Grundsætninger. — Naar et Træe bærer gode Frugter, erklærer jeg det for godt, uden at spørge, af hvad Art det er, eller hvilken Gartner, der har opelsket det. Og skulde jeg da, naar jeg saae et Menneske i sit hele Liv handle ædelt og godt, først spørge: til hvilken Religion han bekjender sig, og hvad troer han ikke paa, for at bestemme, om han har handlet efter gode Grundsætninger?

Jeg har saaledes sagt Dig, hvad jeg tænker om Anledningen til Oversættelsen og den danske Forerindring. Jeg har ikke indladt mig i noget Bogen selv betræffende. Aarsagen maa af det foregaaende være Dig indlysende. Det kommer kun an paa, om det ikke er beviist, og paa nye vil vorde beviist, at Mosaismen ikke indeholder de Grundsætninger, som Buchholz beskylder den for, og at dens Troesbekjendere nu ikke vise sig som skadelige Borgere i en Stat, for at den hele Bygning, som med saa megen Konst, er opført, skal styrte sammen, fordi Grunden, hvorpaa den er bygt, er falsk. Men sæt endog, at Identificationen er saa høist nødvendig, at de

Midler, som Buchholz angiver, men hvoraf Oversætteren, af ikke mig tilstrækkelige Grunde, har udeladt den ene, ere de rigtige, saa betænke man dog, at ene denne Identification har kunnet være Oversætterens Hensigt. Bogen anbefales paa saa forskjellige Maader, at man næsten nødes til at troe, at dens meest ivrige Læsere ville tillægge Oversætteren andre Hensigter, hvilke han selv paa det bestemteste har nægtet at have havt.

Tonen er hos en stor Deel af de uoplyste Classer mod Jøderne. Jeg troer, at Grundene hertil ere de samme, som have givet Anledningen til, at saa Mange have ønsket Moses og Jesus nu oversat paa Dansk. Jeg tilføier, at merkantilsk Avind har bidraget meget, til at udbrede denne Tone. Mange læse derfore Bogen med Forkjerlighed, mange, som ikke selv gidde været over det, lade sig igjen fortælle noget derom af hine, mange kjende ikkun Titelen, men ville ikke lade denne Leilighed, hvor de kunde anvende usle Stumper Vittighed (?), gaae ubenyttet bort, mange betragte Sagen, som et personligt Angreb, hvilket den dog mindst burde være, og

troe nu at være hævnet over en eller anden tilføiet Fornærmelse af en Jøde — hvad Under da, at saa manges Domme ere eensidige, og at personlige Fornærmelser og Forhaanelser atter ere disses Resultat. Den sande oplyste Mand vil ikke affige sin Dom i en saa vigtig Sag som denne, førend han har hørt alt, som kan siges for og imod den, og han vil gjøre det paa en Maade, som egner hans Grundsætninger. Kun om dennes Dom er det mig at gjøre, enhver andens foragter jeg!!

Jeg har ikke villet forsvare Jøderne mod enhver Beskyldning, som gjøres imod dem, jeg vil ikke paastaae, at de Rustpletter, som et Aartusindes Forfølgelser, har sat paa deres Character, trods Enkeltes iørige Bestræbelser, nu ere gandske afpolerede, men jeg har villet gjøre Dig opmærksom paa Grunden til disse Beskyldninger, og om det er i Mosaismens Grundsætninger, i hvilke de bør søges.

Saasnart der gives nogen Leilighed skal jeg sende Dig selve Bogen, og alt hvad der udkom-

mer for og imod den. Døm da selv; og finder Du, at jeg har seet Sagen fra en urigtig Synspunkt, saa søg at lede mig paa den rigtige Vei. Jeg slutter dette Brev med det inderlige Ønske, at ene Sandhed maa være Maalet for denne Kamp mod Jøderne, en Kamp, hvori Had, Avind og Fordomme ingen Deel maa have, dersom Seiren skal blive ærefuld for nogen af Parterne.

Kjøbenhavn den 6 Junii 1813.

